

<https://ctl.unit.uoi.gr>

Διδακτική Μεθοδολογία: Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Κωνσταντία Λιούζα

Εξωτερική Συνεργάτιδα στο ΚΕΔΙΜΑ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Το έργο με τίτλο "Γραφείο Υποστήριξης Διδασκαλίας και Μάθησης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων"
με κωδικό MIS 5162379, συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι πληροφορίες που περιέχονται στην παρουσίαση μπορεί να περιλαμβάνουν απόψεις οι οποίες δεν απηχούν κατ' ανάγκη τις απόψεις του ΚΕΔΙΜΑ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Οι σύνδεσμοι προς άλλους ιστότοπους παρέχονται για τη διευκόλυνση των χρηστών και δεν συνεπάγονται την έγκριση του περιεχομένου τους ή την προτροπή χρήσης προϊόντος ή υπηρεσίας συνδεδεμένου φορέα/οργανισμού. Οι εν λόγω εξωτερικές πηγές πληροφόρησης πρέπει να θεωρείται ότι δεν ελέγχονται από το ΚΕΔΙΜΑ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Ο/Η συντάκτης της παρουσίασης βεβαιώνει ότι η παρουσίαση είναι αποτέλεσμα προσωπικής ενασχόλησης και έχει γίνει η απαραίτητη αναφορά στην εργασία (και τα δικαιώματα) τρίτων, όπου κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο, σύμφωνα με τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας και επιστημονικής τεχνογραφίας.

<https://ctl.unit.uoi.gr>

Διδακτική Μεθοδολογία

Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Με τη μελέτη της ενότητας θα είστε σε θέση:

- ✓ *Να διακρίνετε διδακτικές μεθόδους ομαδικής διδασκαλίας - συνεργατικής μάθησης.*
- ✓ *Να αξιολογείτε τα χαρακτηριστικά της κάθε μεθόδου, ώστε να επιλέγετε την κατάλληλη που θα εξυπηρετήσει καλύτερα τους στόχους διδασκαλίας σας.*

Διδακτική Μεθοδολογία

Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία (I)

- ✓ Η διδασκαλία σε ομάδες είναι μια τεχνική που αξιοποιείται από αρκετές και διαφορετικές διδακτικές μεθόδους.
- ✓ Πρόκειται για φοιτητοκεντρικές μεθόδους που αντλούν κυρίως από τις κοινωνιογνωστικές θεωρίες μάθησης.
- ✓ Η διδασκαλία σε ομάδες συνεπάγεται την εργασία των φοιτητών/τριών σε ομάδες, και συνεκδοχικά, τη συνεργασία μεταξύ τους, την ενεργό εμπλοκή και τη συμμετοχή τους.
- ✓ Ο όρος «ομαδοσυνεργατική» διδασκαλία έχει καθιερωθεί στο ελληνικό παιδαγωγικό λεξιλόγιο.

Διδακτική Μεθοδολογία

Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία (II)

- ✓ Βασικό στοιχείο διαφοροποίησης από άλλες μεθόδους, είναι ότι οι ομαδοσυνεργατικές τεχνικές ενθαρρύνουν τη διδασκαλία, την αξιολόγηση, τη μάθηση και την υποστήριξη **μεταξύ ομοτίμων**.
- ✓ Η διαπροσωπική επαφή και η αλληλεπίδραση εντός μιας ομάδας είναι αυτό που επιτρέπει την εμπλοκή των φοιτητών/τριών στη διαδικασία της μάθησης σε μεγαλύτερο βαθμό από άλλες μεθόδους.
- ✓ Επιδρά τόσο στον γνωστικό, όσο και στον συναισθηματικό τομέα δεξιοτήτων.
- ✓ Οι συμμετέχοντες/ουσες μπορούν να διερευνήσουν μόνοι/ες τους τα μαθησιακά τους στίλ, να επιλέγουν τρόπους μάθησης και να εμπλέκονται σε βάθος με το γνωστικό περιεχόμενο (Griffiths, 2009).

Διδακτική Μεθοδολογία: Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Κύρια χαρακτηριστικά

Τα κύρια χαρακτηριστικά των ομάδων μπορούν να συνοψιστούν ως εξής (Μπέλλου & Μικρόπουλος, 2023):

- Ο αριθμός μελών (συνιστάται συνήθως ο αριθμός των 4-6 μελών).
- Η σύνθεση (ομοιογενείς ή ανομοιογενείς).
- Η οργάνωση (ρόλοι, αρμοδιότητες).
- Η συλλογική αντίληψη (κοινός στόχος).
- Η αλληλεξάρτηση (ατομική και συλλογική ευθύνη).
- Η αλληλεπίδραση και η επικοινωνία.

Διδακτική Μεθοδολογία: Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Σχεδιασμός δραστηριοτήτων

Για την αποτελεσματική υλοποίηση ομαδοσυνεργατικών διδακτικών τεχνικών προτείνονται οι εξής δραστηριότητες, σύμφωνα με τον Ματσαγγούρα (2002, όπως αναφέρεται στο Μπέλλου & Μικρόπουλος, 2023):

- ✓ Προετοιμασίας, όπως ο καθορισμός διαδικασιών.
- ✓ Υλοποίησης, όπως η εποπτεία και υποστήριξη (scaffolding).
- ✓ Αποτίμησης, όπως η αξιολόγηση.

Διδακτική Μεθοδολογία: Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Μάθηση με βάση τις ομάδες (team-based learning)

- ✓ Πρόκειται για μια τυποποιημένη ομαδοσυνεργατική μέθοδος, που έχει αναπτυχθεί για να περιγράψει μια μορφή διδασκαλίας σε ομάδες, η οποία έχει συγκεκριμένη δομή, διακριτές φάσεις, εργασία σε μικρές ομάδες για όλη τη διάρκεια του μαθήματος (Brame, 2013b).
- ✓ Χαρακτηριστικά της μεθόδου είναι:
 - Η μελέτη της θεματικής για προετοιμασία πριν το κάθε μάθημα.
 - Η διαμεσολάβηση κάποιου είδους αξιολόγησης (ατομική ή/και στην ομάδα με ανατροφοδότηση).
 - Η υλοποίηση δραστηριοτήτων κυρίως επίλυσης προβλήματος (κατά τη διάρκεια του μαθήματος).
 - Η αξιολόγηση μεταξύ ομοτίμων παίζει σημαντικό ρόλο στη μέθοδο.

Διδακτική Μεθοδολογία: Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Μάθηση μέσω επίλυσης προβλημάτων (problem-based learning)

- ✓ Στοχεύει στις δεξιότητες επίλυσης προβλήματος (problem-solving skills) και επίκεντρο είναι ένα πρόβλημα ανοιχτού τύπου που τίθεται και πρέπει να επιλυθεί. Το πρόβλημα πρέπει να συνάδει με το προσδοκώμενο μαθησιακό αποτέλεσμα και γύρω από αυτό να οργανωθεί το μάθημα.
- ✓ Τα μαθησιακά αποτελέσματα που σχετίζονται με την επίλυση προβλημάτων έχουν να κάνουν με τη συνεργασία σε ομάδες, τη διαχείριση και τις ηγετικές δεξιότητες, την επικοινωνία, την αυτογνωσία και την αξιολόγηση διαδικασιών, την αυτόνομη εργασία, την κριτική σκέψη και ανάλυση, την επεξήγηση εννοιών, την έρευνα (Nilson, 2010 as cited in Problem-Based Learning).
- ✓ Η μάθηση είναι αυτο-καθοδηγούμενη από τους/τις φοιτητές/τριες, δεν υπάρχουν διαλέξεις και ο ρόλος του/της διδάσκοντα/ουσας είναι να διευκολύνει τη διαδικασία ως μέντορας ή καθοδηγητής/ρτρια.
- ✓ Συνήθως, υπάρχει εφαρμογή της γνώσης σε πραγματικές συνθήκες.

Διδακτική Μεθοδολογία: Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Μέθοδος συνεργατικής συναρμολόγησης ή «παζλ» (jigsaw)

- ✓ Προσφέρεται ιδιαίτερα και για διαφοροποιημένη διδασκαλία, στο πλαίσιο μιας συμπεριληπτικής μάθησης.
- ✓ Το χαρακτηριστικό αυτής της τεχνικής είναι ότι οι φοιτητές/τριες εργάζονται σε μικρές ομάδες (4-6 μελών) και κάθε ομάδα επεξεργάζεται και εμβαθύνει σε ένα ξεχωριστό μέρος της θεματικής. Στη συνέχεια, οι ομάδες αναμιγνύονται με τέτοιο τρόπο, ώστε να δημιουργούν νέες ομάδες αποτελούμενες από τουλάχιστον ένα μέλος των προηγούμενων ομάδων. Έτσι, στις νέες ομάδες το κάθε μέλος, το οποίο έχει εξειδικευτεί σε μία θεματική, φέρνει τις γνώσεις του και τις δεξιότητές του ώστε να φέρουν εις πέρας τη δραστηριότητα που έχει ανατεθεί (Brame & Biel, 2015).
- ✓ Στην τεχνική jigsaw οι ομάδες διαφοροποιούνται και με αυτόν τον τρόπο διευκολύνεται η συνεργασία μεταξύ ατόμων διαφορετικού πολιτισμικού υπόβαθρου ή διαφορετικών ικανοτήτων και διευκολύνεται ακόμα και η ένταξη ατόμων με αναπηρία.

Διδακτική Μεθοδολογία: Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Τεχνικές για εργασία σε ομάδες (I)

Τεχνικές που αξιοποιούνται είτε σε διάφορες μεθόδους (Griffiths, 2009):

- ✓ Καταιγισμός ιδεών σε μικρές ομάδες (brainstorming)
- ✓ Ομάδες buzz: ανά δύο ή τρία άτομα συζητούν ένα θέμα για λίγα λεπτά κι έπειτα στην ολομέλεια.
- ✓ Cross-over ομάδες: σύντομες συζητήσεις σε ομάδες, εναλλαγή μεταξύ των ομάδων.
- ✓ Γυάλα (fishbowl): μικρές ομάδες που σχηματίζονται εντός μιας μεγαλύτερης ομάδας παρατήρησης.
- ✓ Ελεύθερη συζήτηση: το θέμα και η προσέγγιση πηγάζει από την ομάδα, ο/η διδάσκων/ουσα παρατηρεί.
- ✓ Ανοιχτού τύπου ερώτημα (open-ended enquiry): οι φοιτητές/τριες καθορίζουν τη δομή και τα τελικά αποτελέσματα της διερεύνησης.
- ✓ Αλληλοδιδασκτική (peer-tutoring): οι φοιτητές/τριες μαθαίνουν ο/η ένας/μία από τον/την άλλον/η.
- ✓ Παιχνίδι ρόλων (role-play): οι φοιτητές/τριες παίρνουν ρόλους και δρουν αναλόγως.
- ✓ Ομάδες αυτό-βοήθειας (self-help): λειτουργούν από και για τους/τις φοιτητές/τριες.
- ✓ Σεμινάριο: ομαδική συζήτηση πάνω σε έργο που παρουσιάζεται από κάποιον/α φοιτητή/τρια.

Διδακτική Μεθοδολογία: Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Τεχνικές για εργασία σε ομάδες (II)

Τεχνικές που αξιοποιούνται είτε σε διάφορες μεθόδους (Griffiths, 2009):

- ✓ Προσομοίωση: δομημένη εμπειρία με πραγματικούς ή φανταστικούς ρόλους, αναλυτικές οδηγίες και ανατροφοδότηση είναι σημαντικές.
- ✓ Χιονοστιβάδα (snowballing): ζευγάρια που γίνονται μικρές ομάδες και έπειτα μεγάλη ομάδα.
- ✓ Συζήτηση step-by-step: προσχεδιασμένη αλληλουχία θεμάτων ή ερωτημάτων.
- ✓ Δομημένη διερεύνηση: ο/η διδάσκων/ουσα παρέχει ελαφρώς δομημένο πείραμα και καθοδήγηση.
- ✓ Κοινοπραξία (syndicate): σύντομα project σε ομάδες και έπειτα παρουσίαση σε όλη την τάξη.
- ✓ Συναντήσεις ανατροφοδότησης (tutorial) συνήθως με αφορμή μια εργασία.
- ✓ Ομάδες χωρίς καθοδήγηση (tutorless): αναδεικνύεται ένας εκπρόσωπος της ομάδας, εστιάζει στη συζήτηση ή την ολοκλήρωση καθηκόντων.

Διδακτική Μεθοδολογία: Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Δραστηριότητα

- Μπορείτε να παρακολουθήσετε ένα σύντομο βίντεο (διάρκειας περίπου 10' από το Texas CTL Team-Based Learning στο <https://vimeo.com/51713733>). Αναλογιστείτε τα στάδια σχεδιασμού, τις προκλήσεις των διδασκόντων/ουσών ή των φοιτητών/τριών και τα οφέλη της μεθόδου με βάση τις ομάδες. Υπάρχουν στοιχεία της μεθόδου που θα εξυπηρετούσαν τους στόχους ενός μαθήματός σας και με ποιον τρόπο;

Διδακτική Μεθοδολογία: Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Βιβλιογραφία

- Barrett, T. & Cashman, D. (Eds) (2010). *A Practitioners' Guide to Enquiry and Problem-based Learning*. Dublin: UCD Teaching and Learning. <https://www.ucd.ie/t4cms/ucdtli0041.pdf>
- Brame, C. J. (2013b). *Team-based learning*. Vanderbilt University Center for Teaching. <https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/team-based-learning/>
- Brame, C. J. & Biel, R. (2015). *Setting up and facilitating group work: Using cooperative learning groups effectively*. Vanderbilt University Center for Teaching. <https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/setting-up-and-facilitating-group-work-using-cooperative-learning-groups-effectively/>
- Griffiths, S. (2009). Teaching and learning in small groups. In Fry, H., Ketteridge, S., Marshall, S. (Eds.), *A Handbook for Teaching and Learning in Higher Education: Enhancing Academic Practice*. (3rd ed., pp. 72-84). Routledge.
- Μπέλλου, Ι., & Μικρόπουλος, Α. (2023). *Ομαδοσυνεργατικές διδακτικές τεχνικές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με τη χρήση ψηφιακής τεχνολογίας*. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. <https://dx.doi.org/10.57713/kallipos-277>
- Problem-Based Learning* (n.d.). Center for Teaching Innovation, Cornell University. <https://teaching.cornell.edu/teaching-resources/engaging-students/problem-based-learning>

Διδακτική Μεθοδολογία: Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Περαιτέρω μελέτη

Ιδέες για αποτελεσματική διδασκαλία σε ομάδες με οδηγίες και εργαλεία οργάνωσης:

Center for Teaching and Learning (n.d.). *Team-Based Learning*. The University of Texas at Austin. [Video] <https://vimeo.com/51713733>

Davis, C., B. (1993). Collaborative Learning: Group Work and Study Teams. *Tools for teaching*. Jossey-Bass (pp. 147-158). <https://istr695.sitehost.iu.edu/readingsfall2013/Tools%20For%20Teaching.pdf>

Frame, R.T., Cailor, M.S., Gryka, J.R., Chen, M.A., Kiersma, E.M. & Sheppard, L. (2015). Student Perceptions of Team-based Learning vs Traditional Lecture-based Learning. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 79(4). <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4469017/>

Μπέλλου, Ι., & Μικρόπουλος, Α. (2023). Ομαδικά και συνεργατικά διδακτικά μοντέλα. Στο *Ομαδοσυνεργατικές διδακτικές τεχνικές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με τη χρήση ψηφιακής τεχνολογίας* (σσ. 73-81). Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις. <https://dx.doi.org/10.57713/kallipos-277>

Teaching at UNSW (n.d.). *Ideas for Effective Group Work*. <https://www.teaching.unsw.edu.au/ideas-effective-group-work>

Team-based Learning Collaborative (n.d.). *Getting Started with TBL*. <https://teambasedlearning.site-ym.com/page/started>

Διδακτική Μεθοδολογία: Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

Περαιτέρω μελέτη

Πρακτικά βήματα και συμβουλές για τη μέθοδο jigsaw:

Aronson, E. (2000). *The jigsaw classroom*. Social Psychology Network. <https://www.jigsaw.org/>

Tewksbury, B. (n.d.) *Jigsaws*. Pedagogy in Action. <https://serc.carleton.edu/sp/library/jigsaws/index.html>

Οδηγοί και εφαρμογές της μεθόδου επίλυσης προβλημάτων:

Delaney, Y., Farrell, A., Hack, C.J., Lawlor, B., McLoone, S.C., Meehan, A., Phillips, D.T. & Richardson, I. (2015). *An Introduction to Enquiry/Problem-based Learning*. Facilitate - All Ireland Society for Higher Education (AISHE) https://www.aishe.org/wp-content/uploads/2016/01/4-Enquiry_Problembased-Learning.pdf

Savin-Baden, M., (2007). *A Practical Guide to Problem-based Learning Online*. Routledge. https://spada.uns.ac.id/pluginfile.php/754398/mod_folder/content/0/Buku%20referensi.pdf

The Problem-Based Learning Clearinghouse. Institute for Transforming University Education, University of Delaware. <https://itue.udel.edu/pbl/problems/>

<https://ctl.unit.uoi.gr>

Το έργο με τίτλο "Γραφείο Υποστήριξης Διδασκαλίας και Μάθησης Πανεπιστημίου Ιωαννίνων" με κωδικό MIS 5162379, συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος "Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση".

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

